

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 10. An attributa diuina, vt distincta per rationem, sint omnia æqualis
perfectionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

num, & vt Deus adæquatè, vel inadæquatè, id est, aliquid Dei. Sed non est necesse vt quotiescunq; cogitatur de vno Dei attributo in creatis, cogitetur quidquid Deus est.

68

Ad secundam instantiam, nego totam essentiam diuinam, vel omnes alias perfectiones attributales, esse de essentia sapientie diuinæ, vt præcisè conceptæ. Nam iuxta regulam supra prælitam ex D. Thoma quæst. 13. arti. 1. in corp. non plus essentia diuinæ concipiendum est, quàm sit necesse vt Deus concipiatur respondere sapientie creatæ, illique supereminere in genere sapientie. Ad hoc autem impertinenter se habent alie perfectiones disparatæ: & si per impossibile Deus careret illis, retentâ scientiâ suâ infinitâ; non minùs per illam responderet sapientie creatæ, illique superemineret infinitè in genere sapientie.

Ex hoc patet responsio ad tertiam Suaris instantiam. Liqueat enim dum præcisè concipitur sapientia diuina, non solum non expressè cogitari de alijs Dei perfectionibus disparatis: sed omnino de illis vt talibus non cogitari: quia non magis de illis cogitamus, ac si non essent. Tantùm enim de eo cogitamus quod necessarium est secundum conceptum, vt Dei perfectio concipiatur respondere sapientie creatæ, illique supereminere infinitè in genere sapientie. Quare alie perfectiones, ad hunc conceptum impertinentes, non includuntur in ipso, neque de illis cogitatur vt sic: id est, secundum proprias rationes formales, ne confuse quidem, seu minùs expressè (quæ est differentia est inter conceptum hominis, & conceptum animalis rationalis) sed solum identicè, quatenus cogitatur de perfectione illa diuina, quæ realiter est idem cum omnibus alijs Dei perfectionibus, & cum tota essentia diuina.

69

Superest tertium argumentum supra propositum, sumptum ex comparatione attributorum cum essentia diuina, quæ vt bene concipiatur, debet concipi quam perfectissimè fieri potest, adeoque vt includens essentialiter omnes perfectiones, optimo modo quo includi possunt; simplices formaliter; alias eminenter. Ergo attributa simili modo concipienda sunt vt perfectissimè concipiuntur; debent autem concipi quàm perfectissimè fieri potest.

Attributa Dei quomodo sint perfectè concipienda?

D. Thom.

Respondeo negando paritatem. Nam conceptiones variorum Dei attributorum in se mutantur ad illa distinguenda ab inuicem: vnde quò melius distinguuntur, eò perfectius concipiuntur vt attributa, secundum propriam cuiusque rationem. Et vt iam sæpius diximus ex doctrina D. Thomæ quæst. 13. arti. 4. in corp. & ad 3. in distinguendis attributis diuinis non attenditur tota perfectio diuina: sed intellectus noster, cum cognoscit Deum ex creaturis, format ad intelligendam Deum, conceptiones proportionatas perfectionibus procedentibus à Deo in creaturis: quæ quidem perfectiones in Deo præexistunt, & simpliciter: in creaturis verò recipiuntur diuise & multipliciter. Sicut igitur diuisis perfectionibus creaturarum respondet vnum

simplex, à parte rei, principium representatum per diuersas perfectiones creaturarum variè & multipliciter: ita variis & multiplicibus conceptibus intellectus noster respondet vnum omnino simplex à parte rei, secundum huiusmodi conceptiones imperfectè, id est inadæquatè, intellectum, sicut Dei perfectio simplex, inadæquatè participatur, & representatur à creaturis. Vnde concludit S. Thomas nomina Deo attributa significare quidem vnam rem, in se scilicet, & prout est à parte rei simplicissimâ: sed tamen significare rationibus multis & diuersis. Et ad tertium ait Deum esse plura secundum rationem: quia intellectus noster ita multipliciter apprehendit Deum, sicut res multipliciter ipsum representant.

70

Possuntne attributa de se inuicem prædicari?

Ex dictis colligi potest solutio alterius questionis: vt rum hæc attributa diuina, vt distincta & præcisè mutuo per conceptum, possint de se inuicem prædicari? Dicendum enim est posse quidè de se inuicem prædicari in sensu identico: propterea quòd sunt vnum & idem à parte rei. Quo sensu loquitur S. Anselmus verbis relatis in principio perfectionis: & D. August. lib. 6. de Trinit. cap. 6. cum sic ait: *Eadem magnitudo eius est, quæ & sapientia: & eadem bonitas, quæ & sapientia & magnitudo: & eadem veritas, quæ illa omnia.* Non posse tamen de se inuicem affirmari in sensu formali: quia vnum non est formaliter aliud: id est, vnum vt præcisè conceptum differt ratione ab alio similiter præcisè concepto: vnde non potest verè dici quòd sint vnum & idem, non modò secundum rem, verùm etiam secundum rationem & conceptum. Atque ita non potest verè hoc sensu dici, intellectus est voluntas, iustitia est misericordia; Intellectus vult, voluntas intelligit: iustitia parit, misericordia vlciscitur. Quæ etiam de causa D. Tho. q. 32. arti. 3. ad 3. affirmat, quòd licet sola oppositio se latius faciat pluralitatem realem in diuinis, adeoque plures proprietates vnius personæ, cum non opponantur ad inuicem reatiuè, nõ differant realiter: Non tamen de se inuicem prædicantur, quia significantur vt diuersæ rationes personarum. Sicut etiam, inquit, non dicimus quòd attributum potentie sit attributum sapientie: licet dicamus quòd scientia sit potentia: realiter scilicet & identicè.

SECTIO X.

An attributa diuina, vt distincta per rationem, sint omnia æqualis perfectionis?

71

Hæc difficultas non habet locum nisi apud eos, qui non habent sensum attributa diuina vt distincta per rationem, & disparata, nõ se mutuo includere. Ceteri enim, qui censent quodlibet attributum includere alia, acque ipsam eam essentia diuinam; debent consequenter asserere æqualitatem perfectionis inter huiusmodi omnia attributa. Non desunt aliqui recentiores subtiles & eruditæ Theologi, qui non constata te mutua præcisione attributorum Dei, diuersorum, quam admittunt, censent te uen

Sententia affirmans.

omnia, esse æqualis perfectionis, tum singula cum singulis comparata, tum etiam singula comparata cum omnibus simul, & cum tota essentia: sunt enim, inquirunt, æqualis perfectionis cum omnibus simul, & cum tota essentia, intensiue, licet non extensiue: sicut essentia diuina sola, est tam perfecta intensiue, quam essentia & res personæ: vel Deus solus, quam Deus & mundus simul. Et hoc dicunt esse verum, etiam de attributis Dei contingentibus, seu necessariis, cuiusmodi est cognitio contingentium, & amor liber creaturarum.

Ad quod probandum adducunt tres præcipuè rationes. Prima est, quamlibet perfectionem diuinam esse diuinam intrinsecè, & postulare identificari alteri, ac toti essentia: ideoque illi æquiuale in intensiue, & infinitam esse, & vnam in alia contineri virtualiter & æquiuale, propter illam identificationem. Secunda, vnum meritum Christi non est maioris valoris quam aliud ob maiorem honestatem obiecti: sed omnia sunt valoris infiniti. Ergo similes omnes Dei perfectiones sunt æquales, quia infinitæ. Tertia, sequeretur personalitates quinas esse inæquales: quippe quæ proportionantur actibus inæqualibus intellectus & voluntatis, in quibus fundantur. Vnde etiam sequeretur Spiritum sanctum ex vi suæ processionis non esse æquè perfectum, ac Filium: quia acciperet primò naturam secundum attributum voluntatis, minus perfectum quam attributum intellectus. Similiterque ipsæ processionis essent inæquales: quippe proportionatæ suis principiis & terminis. Quarta, sequeretur singulas personalitates, aut singula attributa diuina, non esse adoranda summo cultu, quia non essent summe perfectiones, summo honore dignæ: adeoque non debere adorari patriâ, sed cultu inferiori: quod est absurdum & inauditum. Quinta, nisi omnes perfectiones diuinae, etiam contingentis & liberae, essent æquales & infinitæ, Deus non esset infinitè laudabilis propter singulas illarum, & aliqua posset supra condignum laudari: quod est contra Scripturam, Danielis 3. versu 88. & dari posset actio creaturæ magis laudabilis, quam actio aliqua Dei, quod est absurdissimum.

Sed contra: quia si loquuntur hi Doctores de perfectione solum physice & entitative, verum est quod afferunt. Quælibet enim Dei perfectio est physice & entitative Deus: nec plus enunciant argumenta ab ipsis proposita. Sed hoc non facit ad eorum intentum. Si autem loquuntur, ut debent, de perfectione metaphysice sumpta, & prout ratione distincta ab aliis: falsum est omnes esse æquales. Nam distinctio harum perfectionum, ex D. Thoma 1. part. quæst. 13. articulo 4. fit per comparationem diuinitatis ad perfectiones creatas, tantum de illa sumendo per

intellectum, quantum est opus ut attributis creaturarum respondeat. Vnde fit ut vna istarum perfectionum disparatarum non includatur in conceptu alterius, ut fatetur illi ipsi quos impugnantur: quia hoc non est necesse ut respondeat simili perfectioni creaturarum. Atqui similiter ut respondeat vni perfectioni inferiori creaturarum, non est opus concipere tam perfectè essentiam diuinam, neque re ipsa tam perfectè concipitur formaliter & expressè, ut concedunt iidem authores, sed tantum identicè. Verbi gratia, ut respondeat perfectioni voluntatis creatæ, non est opus concipere perfectionem intellectus, quæ in creaturis nobilior censetur, & Deus, quæ intelligens, concipitur sub nobiliori ratione formaliter, quam ut volens tantum. Vnde perfectio moralis & specialiter laudabilis (sicut laudantur actus liberi boni, & e contrario vituperantur mali, imputanturque specialiter vtrique suo principio) illa, inquam, perfectio non ex eo spectatur, quod actus illi identificentur naturæ diuinæ, quippe quod illis necessariò conuenit, posito quod sint: sed ex eo quod in actu liberum est, id est, quod quodammodo superadditur liberè essentia diuinæ, & actui Deo essentiali, cum liberè extenditur ad obiectum non necessarium, honesto & laudabili modo. Atqui secundum hoc, sicut ceteris paribus perfectior est in creaturis tendentia libera ad obiectum nobilissimum, aut nobilioris modo; puta tendentia charitatis, quam tendentia spei vel iustitiæ: sic & in Deo, cuius perfectiones similes debent, ex D. Thoma supra, concipi & distingui, ut respondentes huiusmodi perfectionibus creaturarum. Confirmatur, quia Scriptura passim Deo tribuit actus virtutum diuersarum, iustitiæ, misericordie, charitatis, liberalitatis, & similes, nullam imperfectionem in suo conceptu formali inuoluentem, adeoque formaliter Deo conuenientes. Atqui in creaturis, actus virtutum diuersarum sunt inæquales in perfectione, & alij aliis nobiliores, propter nobilissimum obiectum & motiuum, aut nobiliorem modum in illud tendendi. Ergo actus quoque diuini, illis respondentes, sunt inæquales in perfectione, ut præcisè & formaliter sumpti. Quod quidem propter illos non plus de perfectione diuina concipiendum est, quam id quod est præcisè necessarium ut actibus illis creaturarum respondeat. Tertio, euidenter est tendentiam liberam formaliter sumptam, quæ potest non esse, & consequenter non identificari realiter essentia diuinæ; non esse tam perfectam, atque est tendentia necessaria & essentialis amoris Dei circa seipsum; quæ absolute non potest non esse, & non identificari toti essentia; quamque Deus necessariò amat, alterâ tantum liberè. Quodque de actibus voluntatis, dicendum est cum proportionem

de cognitionibus necessariis, & de contingentibus. Nec obest quod attributa quilibet, siue necessaria, siue contingentia, identificantur realiter cum essentia divina. Hoc enim non facit, ut propterea debeant necessario esse aequalis inter se perfectio, formatæ & præcisè sumptæ. Nam in creatis intellectus & voluntas, iuxta probabiliorem sententiam, identificantur animæ rationali, vel substantiæ Angelicæ: & vis apprehendendi, iudicandi, & discurrendi, identificantur eidem intellectui: itemque virtus sentiendi ac vegetandi, prout se tenent ex parte animæ, identificantur realiter eidem animæ: & tamen hæc omnia non sunt aequalis perfectionis inter se. Concludo itaque attributa de quibus loquimur, ut præcisè concepta, & mutuo distincta per rationem, non esse aequalis perfectionis inter se, ne quidem sigillatim, etiam intensivè. Ad quam sententiam accedit Valentin. Herice disput. 15. p. 2. num. 11. & 12. ubi affirmat communem esse Theologorum, nullo auctore, quem noverit, excepto: & disput. 18. cap. 5. num. 33.

73
Satis sit
argumentis
contraria
sententia.

Ad primum autem argumentum contrariæ opinionis Respondeo, quamlibet perfectionem divinam, etiam præcisè sumptam, esse quidem divinam intrinsicè & increatam, ac concipiendam: at non esse totam divinitatem adæquatè & perfectè conceptam, sed præcisivè & imperfectè. Fateor quoque talem esse, ut possit identificari cuius alteri perfectioni divinæ, ac toti essentia: Sed nego propterea illi æquivalere intensivè. Non enim quidquid postulat identificari alteri, propterea illi æquivalere secundum conceptum præcisum. Etenim, V. g. motus localis Angelus postulat illi identificari: & tamen non æquivaleret Angelo, sumptus quoad id quod Angelo quodammodo superaddit intrinsicè: secundum quod talem postulat illi identificari: Idemque dico de aliis rerum modis intrinsicis. Nego similiter quamlibet perfectionem divinam, præcisam a talibus, esse infinitam in omni genere, ut talem: sed ad summum in suo genere. Infinitum autem in vno genere potest esse imperfectius altero, & non illi æquivalere: ut infinitum lapidum, infinito hominum: aut calor infinitè intensus, lumine infinitè intenso.

Infinitum
in suo ge-
nere potest
esse perfe-
ctius alte-
ro.

Ad secundum Respondeo negando a-

cedens: Quamvis enim omnia Christi merita fuerint infiniti valoris, propter hypostasim Verbi infinitè ea nobilitantis: non fuerunt tamen omnino æqualis valoris, ut ostendimus disput. 2. de Incarnatione sect. 8.

Ad tertium Respondeo, si divinæ personalitates includunt totam essentiam in suo conceptu intrinsicè, ut fert sententia communior & probabilior; non sunt aliæ aliis nobiliores, sed quælibet est intensivè nobilissima: neque proportionantur solis actibus intellectus & voluntatis. Sin autem, iuxta minus probabilem sententiam, præscindunt ab essentia: non est absurdum dicere, personalitates Patris & Filij, fundatas in attributo intelligentiæ, esse iuxta præcisum suum conceptum nobiliores personalitate Spiritus sancti, fundatæ in attributo voluntatis. Neque propterea vna earum est perfectio simplex: quia non est melior, quam quælibet opposita & incompatibilis. Paternitas enim non est melior filiatione: nec filiatione paternitate: sed ambæ fundatæ in intelligentia, sunt inter se æquales, etiam sub præcisio conceptu, seu metaphysicè sumptæ. Idemque dico de spiratione actiua comparatâ cum spiratione passiva. Similiter non est absurdum dicere, quod processio Filij sit metaphysicè nobilior, quoad terminum formalem productionis præcisè sumptum: quamvis simpliciter sit æque nobilis Spiritus sanctus, atque Filius, ut supra processio adæquatè sumptæ: quia totam essentiam divinam accipit, æque ac Filius.

74
Sintne di-
vinæ per-
sonalitates
metaphysicè
inæquales?

Ad quartum, & quintum: Nego sequelam. Sufficit enim quod singulæ personalitates, & singula attributa divina, omnesque Dei perfectiones, & operationes internæ, sint identicè Deus, ut possint ac debeant cultu patriæ adorari. Quælibet personalitas, & quælibet attributum, eo ipso quod est Deus identicè, est dignum cultu patriæ. Et quælibet actio virtutis Dei, hoc ipso quod est Dei, est infinitè estimabilis & laudabilis. Sicut quælibet actio meritoria Christi, erat infinitè estimabilis, eo ipso quod esset actio suppositi divini, à quo trahebat infinitam dignitatem moralem. Vide Suarez loco primo in tertiam partem, postremam & auctoris editionis, disput. 4. sect. 4. §. Dicendum agitur, in fine, ubi hæc anæ nobis consentit.

75
Quælibet
perfectio
divina est
adorabilis.